

Belgická avantgarda
ve sbírkách Literárního
archivu a Muzea
literatury v Bruselu

MRAMOR SE JÍ STUDENÝ

LE MARBRE SE MANGE FROID

L'avant-garde belge
dans les collections des
Archives & Musée de la
Littérature de Bruxelles

05.10 - 25.10.2016

GALERIE VĚDA A UMĚNÍ
GALERIE DES SCIENCES ET DES ARTS

Surrealismus a avantgarda ve frankofonní Belgii ve sbírkách Literárního archivu a Muzea literatury v Bruselu

I když se dnes jeví surrealismus jako jeden z nejvýznamnějších uměleckých rysů frankofonní Belgie 20. století, je překvapující, že jako takový byl doceněn až v posledních letech. Jeho pozdní uznání mu však bylo svým způsobem příznivé, neboť řada umělců se k němu mohla hlásit po svém, i když byl „historický“ surrealismus již prohlášen jinde za mrtvý.

Graficky bychom ho mohli zobrazit jako deltu řeky, jejíž hlavní proud se rozlévá do nesčetných ramen, z nichž žádné se nepovažuje za jediného nebo právoplatného představitele tohoto hnutí a ze kterých každé vede až do současnosti. Z hnutí, definovaného manifesty, politickými postoji a estetickými principy, se surrealismus stal později v Belgii duchovním principem a způsobem existence.

Tato výstava, organizovaná Literárním archivem a Muzeem literatury v Bruselu, díky spolupráci s Akademií věd České republiky, mapuje cesty, které vedly od prvních tvůrců belgické avantgardy až k jejím současným – legitimním i nelegitimním – dědicům. Některé exponáty dokládají, že umělecká revoluce dvacátých let nepropukla jen v Paříži, ale došlo k ní také v Bruselu, což bylo dlouho opomíjeno v historii avantgardních hnutí. Ironie a sebeironie Belgičanů, jejich demystifikující skepse, nechuť k dodržování předepsaných pravidel a odmítání jakkoli se profilujících vůdců tvoří spolu s permanentním zpochybňováním věcí a existence (viz Magrittovo „toto není dýmka,“) jejich charakterový rys.

Provokativní vážnost Nougého a Magritta, hravost koláží Theodora Koeniga či parodická dekonstrukce díla znovuvytvářením jeho modelu Alice Piemme, výsměch společenským kódům v rafinovaně estetické podobě Marcela Mariëna, invence Christiana Dotremonta a duch přátelství pronikající tím vším, otevírá návštěvníkovi této výstavy svět, který je jedinečný a doposud ne zcela prozkoumaný.

A NOS FAMILLES
A NOS ADORABLES FIANCÉES
AUX CURÉS
AUX COMMERÇANTS
ET A TOUS LES AUTRES REQUINS

NOUS AVONS LA JOIE
D'ANNONCER, EN TOUTE MODESTIE,
NOTRE REFUS DE PARTICIPER

A LA LUTTE POUR
L'EXISTENCE

❖

VOUS
VOYEZ
AVEC
VOTRE
NOMBREIL

Fond exilových spisovatelů

Fond exilových spisovatelů vznikl v roce 1985 z popudu Jana Vladislava, který v té době žil v Paříži. Jeho smyslem bylo zachránit před ztrátou nebo případným zničením rukopisy a literární dokumenty československých autorů, kteří odešli do exilu. Šlo víceméně o soukromou a ne zcela systematickou iniciativu, kterou morálně podporoval Literární archiv Bruselské královské knihovny, pro který jsem v té době pracoval, a kde mohly být archiválie uloženy.

V té době bylo důležité rukopisy shromažďovat, což řada mých přátel žijících v exilu podporovala svými deponáty. Vedle Vladislavových rukopisů a samizdatů se sbírka rychle rozrůstala díky deponátům z archivu Karla Hvizďaly, Petra Krále, Jaroslava Vejvody, Sylvie Richterové a mnoha dalších přispěvatelů. Postupně jsem získal větší archivní soubory: od Pavla Tigrida periodika české a slovenské exilové komunity, která dostával výměnou za Svědectví, jakož i rukopisy, které z nedostatku místa v redakci nemohl uchovávat, archiv z pozůstalosti filosofa a sociologa Lubomíra Sochora obsahující ineditní texty, část archivu A.J.Liehma týkající se jeho působení v Paříži a vydávání časopisu La Lettre Internationale, anebo celý exilový archiv Ivana Diviše, který ho uložil v Bruselu před svým návratem do Čech.

Tyto velké celky zahrnují ovšem také materiály dalších osobností exilu, jako je například rozsáhlá korespondence mezi I. Divišem a Rio Preisnerem. Jako v každém archivu jsou i zde kurioza, například část soukromého archivu z pozůstalosti rodiny Tomáše Bati, který uchovával jeho synovec a který byl po jeho smrti odvezen do Paříže, odkud se dostal oklikou do bruselského archivu.

V současné době je archiv postupně zpracováván, zatím je k dispozici pracovní katalog.

Jan Rubeš

“En avant y a pas d’avance!”

Zvnitř pálněji vybledly tekou ustavičnou moudra
 podopit náhle, že je přeplovu křivky lege jasná
 a je třeba jeho zadluženosti i radostněji a ležáci
 ale je psykem nepopit za psyk
 a přes lysinu za psesy.
 a že se v něm [redacted] vede [redacted] přímé rodu mužského.
 a že jím nahustit vysídle lopatky spalein, přimashly na ledovec
 klže z dobrovolného úhlu lse spátrit i tozo hnutí
 což musí být vsrovači nebo pokyn stáhuout se
 ale nádech útoky na obsah mrtšné i sele upřevé
 pljsmi [redacted] kol se [redacted] krouží
 i každé svobodě.
 metě

Původ, 10. září 70

Lubomír Sochor

**CONTRIBUTION TO AN ANALYSIS
 OF THE CONSERVATIVE FEATURES
 OF THE IDEOLOGY
 OF "REAL SOCIALISM"**

Research Project
CRISES IN SOVIET-TYPE SYSTEMS
 Directed by Zdeněk Mlynář
 and a Scientific Council

STUDY NO.

4

Literární archiv a Muzeum literatury v Bruselu

Literární archiv a Muzeum literatury (Archives et Musée de la littérature – AML) je dokumentační centrum věnované knižnímu, literárnímu, divadelnímu a edičnímu dědictví frankofonní Belgie. Od svého založení v roce 1958 shromažďuje, uchovává a propaguje literární kulturu své země od roku 1815 do současnosti.

Ve sbírkách literárního archivu jsou rukopisy, korespondence, knihy, osobní dokumenty spisovatelů, umělecká díla, fotografie a jiné archiválie vážící se k literární historii frankofonní Belgie.

Vedle nich jsou v archivu zvláštní fondy, věnované jednotlivým významným spisovatelům anebo tématům, jako je Fond střední Afriky anebo Fond exilových spisovatelů, z něhož jsou některé dokumenty vystaveny při této příležitosti.

Literární archiv spolupracuje s řadou vědeckých institucí a muzeí v Belgii i v zahraničí, organizuje výstavy a systematicky rozvíjí publikační činnost, díky níž jsou zpřístupněny cenné literární dokumenty. Od roku 2014 má dohodu s Ústavem pro soudobé dějiny a s Filosofickým ústavem AV ČR. Tato výstava je jedním z výstupů oboustranné spolupráce.

*“Il ne faut pas bégayer
quand on interroge le silence.”*

LITERÁRNÍ ARCHIV A MUZEUM LITERATURY V BRUSELU
ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY
A FILOSOFICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

si dovoluji vás pozvat na vernisáž výstavy
"MRAMOR SE JÍ STUDENÝ"
která se koná dne 4. října 2016 v 17,30 hod.
v budově Presidia Akademie věd České republiky
Národní 3, 117 30 Praha 1

Současně vás zvou na přednášku
Marca QUAGHEBEURA
ředitele Literárního archivu a Muzea literatury v Bruselu
"AVANT-GARDE ET SURREALISME EN BELGIQUE
FRANCOPHONE"
dne 5. října v 18 hod.
ve Francouzském institutu
Štěpánská 644/35 110 00 Praha 1

V rámci výstavy
"Mramor se jí studený"
se koná dne 6. října v 17,30 hod.
v budově Presidia Akademie věd
Národní 3, 117 30 Praha 1
KULATÝ STŮL
věnovaný problematice
belgického surrealismu a evropských avantgard
za účasti
Petra KRÁLE, Bruno SOLAŘÍKA a Jana RUBEŠE

